oikeushallinto-osasto
oikeusapu- ja ulosottoyksikkö
hallitusneuvos Maaria Rubanin

18.10.2017

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TALOUS- JA VELKANEUVONNASTA (HE 102/2017)
Lakivaliokunta 19.10.2017

Oikeusministeriön vastine valiokunnalle annettujen lausuntojen johdosta

Asiaotsikon alla on mainittu lausunnonantaja, joka on erityisesti kiinnittänyt asiaan huomiota.

1. Talous- ja velkaneuvonnan resursointi
(Useat lausunnonantajat)

Oikeusministeriön vastine:

Kunnille ja valtiolle talous- ja velkaneuvonnasta aiheutuneet kustannukset ovat olleet yhteensä 8,8 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2015 ja 2016.

Valtion rahoitusosuus oli vuonna 2015 noin 5,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2016 noin 4,7 miljoonaa euroa. Osa kunnista on lisäksi rahoittanut toimintaa vapaaehtoisesti. Vuonna 2015 näiden kuntien rahoitusosuus oli 3,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2016 noin 4,1 miljoonaa euroa.

Hallituksen kehyspäätöksessä talous- ja velkaneuvontaan on varattu 7,7 miljoonaa euroa vuodesta 2019 lähtien. Valtion menot kasvavat muutoksen johdosta 3 miljoonaa euroa ja kuntien menot vähenevät noin 4,1 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2016 tasoon.

Talous- ja velkaneuvontaan varattu määräraha on siten noin 1,1 miljoona euroa pienempi kuin palveluun on käytetty vuosina 2015 ja 2016. Talous- ja velkaneuvonnan palvelujen järjestäminen pienenevän määrärahan vuoksi on erittäin haasteellista. Haasteeseen pyritään vastaamaan uusia yhtenäisiä toimintatapoja ja erityisesti sähköisiä palveluja kehittämällä. Tätä kehittämistyötä varten valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2018 on ehdotettu 4 miljoonan euron määrärahaa.

2. Liikkeen luovutusta koskevat säännökset
(Kunnallinen työmarkkinalaitos, JHL, Talousvaliokunta,)

Oikeusministeriön vastine:

Tehtävien siirron ei ole katsottu täyttävän liikkeenluovutuksen edellytyksiä ilman eri säännöksiä. Siksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että liikkeenluovutusta sovelletaan, kuitenkin tietyin rajoituksin. Rajoitukset ovat välttämättömiä, jotta palvelut on mahdollista suunnitella huolellisesti oikeusapu- ja edunvalvontapiireissä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että liikkeenluovutusta sovelletaan niihin henkilöihin, joiden täydestä työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtäviä on ollut 1.10.2017 vähintään 70 %.

Määräaika on välttämätön, jotta siirtyvän henkilöstön määrä ja henkilöt ovat yksilöidysti tiedossa mahdollisimman varhain. Tietoa tarvitaan, jotta muun muassa siirtyvän henkilöstön alueellinen sijoittaminen ja henkilöstörakenne sekä tehtävien muu organisointi on mahdollista suunnitella huolellisesti etukäteen. Tarkka suunnittelu on erityisen tärkeää, koska tiukan kehyksen vuoksi henkilöstömäärä tulee vähenemään nykyisestä ja koska tiedossa on, että nykyisin talous- ja velkaneuvonnan resurssit vaihtelevat huomattavasti eri puolilla maata.

Siirtyvän henkilöstön tulee olla kokenutta ja ammattitaitoista, jotta siirtymävaiheessakin asiakkaille voidaan turvata hyvät talous- ja velkaneuvonnan palvelut. Tähän pyritään edellyttämällä siirtyviltä henkilöiltä, että heille on kertynyt kokemusta talous- ja velkaneuvonnan tehtävistä vähintään 70 % heidän täydestä työajastaan. Vastaavaa 70 %:n rajaa käytettiin myös yleisen edunvalvonnan siirtyessä oikeusaputoimistojen tehtäväksi. Muutosta koskevat säädökset sisältyivät holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annettuun lakiin (575/2008).

Talous- ja velkaneuvonnan siirtoa koskeva hallituksen linjaus on ollut kuntien ja muiden toimijoiden tiedossa jo keväästä 2017 alkaen, jolloin palveluntuottajien tiedossa on ollut tarve varautua muutoksiin muun muassa uusia rekrytointeja tehtäessä. Siten määräaikaa 1.10.2017 ei voitane pitää kohtuuttomana työantajien kannalta. Myös tehtäviin valittavat henkilöt ovat olleet tietoisia siitä, että palveluihin on tulossa muutoksia.

Hallituksen esityksen 12 §:n 4 momentin mukaan ”päätoimiseksi katsotaan *henkilö, jonka täydestä* työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtävät muodostavat 1 päivänä lokakuuta 2017 vähintään 70 prosenttia”. Koska osa henkilöstöstä saattaa olla osa-aikatyössä esimerkiksi osa-aikaeläkkeellä, pykälän sanamuoto viittaa henkilökohtaiseen täyteen työaikaan. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään esimerkkinä, että osa-aikaeläkkeellä olevalla työaika katsotaan hänen osa-aikaisuuttaan vastaavasta kokonaistyöajasta.

4. Ehkäisevän talousneuvonnan erottaminen talous- ja velkaneuvojan tehtävistä
(Takuusäätiö)

Talousneuvonta on osa velkaneuvonnan prosessia ja sen antaminen on osa talous- ja velkaneuvojien ammattitaidon hyödyntämistä. Oikeusministeriö katsoo, että talousneuvonnan sisällyttämisestä edelleen talous- ja velkaneuvonnan tehtäviin ei aiheudu ongelmia. Päinvastoin, ehkäisevän talousneuvonnan erottamisesta käsitteellisesti talous- ja velkaneuvontapalveluista saattaisi muodostua ongelma. Oikeusministeriö katsoo, että hallituksen esitykseen ei ole tarvetta tehdä muutoksia tältä osin.

Talousneuvontaa antavat tällä hetkellä monet eri tahot talous- ja velkaneuvojien lisäksi. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalitoimi, nuorisotoimi, diakoniatoimi, Takuusäätiö, Asumisliitto, Sininauhaliitto, Martat, asumisneuvontaa antavat tahot. Kullakin taholla on mahdollisuus tavoittaa asiakas eri elämäntilanteissa oikea-aikaisesti soveltaen matalan kynnyksen neuvontakeinoja. Talous- ja velkaneuvojat tavoittavat oman asiakaskuntansa.

Oikeusministeriön tavoitteena on ylläpitää ja edelleen kehittää hyviä yhteistyömuotoja ja verkostoja talous- ja velkaneuvonnan sekä muiden talous- ja velkaneuvontapalveluja antavien tahojen kanssa.

5. Ostopalvelujen hankkiminen vain erityisestä syystä
(mm JUKO ry, Velkaneuvonta ry)

Hallituksen esityksen 5 §:n 1 momentin mukaan ”Oikeusapu- ja edunvalvontapiiri voi oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa talous- ja velkaneuvontapalveluita, jos se on palveluiden alueellisen saatavuuden tai muun syyn vuoksi tarpeen.” Velkaneuvonta ry on ehdottanut, että säännökseen tulisi lisätä sana erityisen ”… jos se on palveluiden alueellisen saatavuuden ja tai muun *erityisen* syyn vuoksi tarpeen”

Oikeusministeriön vastine:

Hallituksen esitys on ostopalvelujen osalta samansisältöinen kuin laissa valtion oikeusapu- ja edunvalvontavirastoista. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan talous- ja velkaneuvontapalveluihin ei liity sellaisia erityisiä piirteitä, mistä syystä sen osalta tulisi säätää toisin kuin saman viraston järjestämistä oikeusapu- ja edunvalvontapalveluista.

6. Tuleeko ostopalvelusopimusta koskeva riita käsitellä yleisessä tuomioistuimessa
(Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Oikeusministeriö viittaa tämän kysymyksen osalta professori Olli Mäenpään lakivaliokunnalle 16.10.2017 toimittamaan lausuntoon. Sen mukaan hallituksen esityksen muuttamiselle ei näiltä osin ole tarvetta.

7. Talous- ja velkaneuvojan oikeus toimia oikeudenkäyntiavustajana ja valvontalautakunnan valvonnan laajuus
(Suomen Asianajajaliitto)

Oikeusministeriön vastine:

Hallituksen esityksen 7 §:n mukaan talous- ja velkaneuvoja voi toimia edelleen oikeudenkäyntiasiamiehenä tai – avustajana. Nykykäytäntöön ei siten esitetä muutoksia.

Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että talous- ja velkaneuvoja voi edelleen toimia oikeudenkäyntiavustajana ja – asiamiehenä. Oikeusministeriön Kilpailu- ja kuluttajavirastolta saamien tietojen mukaan niiden talous- ja velkaneuvojien toiminnasta, jotka ovat toimineet oikeudenkäynnissä avustajana tai asiamiehenä, ei ole tullut negatiivista palautetta. Asiakkaan kannalta on usein merkityksellistä, että oikeudenkäynnissä avustajana on sama henkilö, jonka kanssa hän on hoitanut asiaa aiemminkin ja jonka kanssa on jo syntynyt luottamussuhde.

Kun talous- ja velkaneuvojat toimivat oikeusaputoimistoissa, talous- ja velkaneuvojilla on lisäksi mahdollisuus saada asiantuntevaa apua oikeudenkäyntiin valmistautuessa. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan säännöksen poistamiselle ei siten ole tarvetta.

Tästä syystä myös hallituksen esityksen 7 § 2 momentti on tarpeen. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista, että valvontalautakunnan valvonta ulottuisi talous- ja velkaneuvontaan. Kun talous- ja velkaneuvojat toimivat esityksen mukaan oikeusaputoimistoissa, joissa

esimiehenä toimii johtava julkinen oikeusavustaja, mahdollisiin talous- ja velkaneuvonnan tuomioistuinasioissa ilmeneviin ongelmiin voidaan puuttua työnjohdollisin keinoin. Vastaava poikkeussäännös on ollut käytössä holhoustoimen edunvalvontapalveluista annetussa laissa.

8. Taloudenhallinnan neuvottelukunnan toiminnan jatkuminen
(Takuusäätiö)

Hallituksen esityksen 3 §:ssä on talouden hallinnan neuvottelukunnan osalta vastaava säännös kuin voimassa olevassa laissa, joten vastaavan neuvottelukunnan työn jatkuminen on mahdollista edelleen.

9. Pienten osakeyhtiöiden asema
(Talousvaliokunta)

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille kysymys hyvin pienten osakeyhtiöiden velkojen järjestelyjen mahdollisuudesta silloin, kun yrityssaneerauksen edellytykset eivät täyty tai voimassa olevan lainsäädännön mukainen saneerausprosessi on epätarkoituksenmukaisen raskas. Oikeusministeriö toteaa kysymyksen osalta, että asia ei ole ratkaistavissa nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen puitteissa.